

สารธรรมจากพระสูตรต้นตปีฎก

ครั้งที่ ๕๔ นิพพาน ตอนที่ ๓

๒๗ มิถุนายน ๒๕๕๕

อ.สุภีร์ ทุมทอง

๑. ชื่อของนิพพาน

- (๑) นิพพาน (๒) อชาต (๓) อนุตฺตร (๔) โยคกุเขม
(๕) อชร (๖) อพฺยาริ (๗) อมต (๘) อโสก
(๙) อสํกิลิฏฺฐ (๑๐) สนฺติวรปท (๑๑) คมฺภีร (๑๒) ทุฑฺทส
(๑๓) ทุรฺนุโพธ (๑๔) สนฺต (๑๕) ปณฺีต (๑๖) อตฺกกาจร
(๑๗) นิปฺพน (๑๘) ปณฺฑิตเวทนีย (๑๙) สพฺพสงฺขารสมถ
(๒๐) สพฺพุปธิปฏินิสฺสคฺค (๒๑) ตณฺหากุขย (๒๒) วิจารณ์
(๒๓) นิโรธ (๒๔) ปฏินิสฺสคฺคามิ (๒๕) อณฺุ (๒๖) อณฺุปลิตฺต
(๒๗) วิมุตฺต (๒๘) สีสฺสิตฺต (๒๙) นิพฺพุต

ม.ม. ๑๒/๒๗๕ ปาสราตีสฺสุตฺร

๑. ชื่อของนิพพาน

(๓๐) อสงุขต (๓๑) รากกุขย (๓๒) โทสกุขย (๓๓) โมหกุขย
(๓๔) อนต (๓๕) อนาสว (๓๖) สจฺจ (๓๗) ปาร (๓๘) ฐว
(๓๙) อปโลกิน (๔๐) อนิทสฺสน (๔๑) นิปฺปปญฺจ (๔๒) สิว
(๔๓) เขม (๔๔) อจฺฉริย (๔๕) อพฺภุต (๔๖) อนีติก
(๔๗) อนีติกมฺม (๔๘) อพฺยาปชฺฌ (๔๙) สฺพุทฺธิ (๕๐) มุตฺติ
(๕๑) อนาลย (๕๒) ทิป (๕๓) เถณ (๕๔) ตาณ (๕๕) สรณ
(๕๖) ปรายน (๕๗) อชชฺชร (๕๘) สนฺทิฏฺฐิก (๕๙) อกาลิก
(๖๐) เอหิปสฺสิก (๖๑) โอปนยิก (๖๒) ปจฺจตุต (๖๓) มทนิมฺมทน
(๖๔) ปิปาสวินย (๖๕) อาลยสมฺมุคฺฆาต (๖๖) วฏฺฏฺฏฺฏฺจฺเฉท

๑. ชื่อของนิพพาน

(๖๓) ปรมสุข (๖๔) อารโหคฺย (๖๕) นิทฺทร (๗๐) นิปฺปาป
(๗๑) อุปฺสนฺต (๗๒) วิญฺญาณ (๗๓) สพฺพโตปภ
(๗๔) อโมสรมฺม (๗๕) ปรมอริยสจฺจ

๒. สถานะนิพพาน

๒. สภาวะนิพพาน

อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตฺนํ, ยตฺถ เนว ปฐฺวี น อาโป น เตโช น วาโย,
น อากาसानญฺจายตฺนํ น วิญญฺณญฺจายตฺนํ น อากิณฺจณฺญายตฺนํ
น เนวสณฺญานาสณฺญายตฺนํ, นายํ โลโก น ปฺรโลโก,
น อุโภ จนฺทิมสุรียา. ตตฺรปาทํ ภิกฺขเว เนว อาคตฺตี วทามิ
น คตฺตี น จิตฺตี น จุตฺตี น อุปฺปตฺตตี, อุปฺปตฺติญฺจํ อุปฺปวตฺตํ
อนารมฺมณเมว ตํ. เอเสวนฺโต ทุกฺขสฺส.

ขุ.อ. ๒๕/๓๑ ปฐมนิพพานปฏิสังยุตตสูตร

๒. สภาวะนิพพาน

ตีณิมานิ ภิกขเว **อสงขตสฺส อสงขตลกฺขณานิ**. กตมานิ ตีณิ.
น อุปฺปาโท ปญฺญาตฺติ, น วโย ปญฺญาตฺติ,
น จิตฺตสฺส อณฺเวยตฺตํ ปญฺญาตฺติ.
อิมานิ โข ภิกขเว ตีณิ **อสงขตสฺส อสงขตลกฺขณานิ**.
อํ.ติก. ๒๐/๔๘ อสงขตลักขณสูตร

๒. สภาวะนิพพาน

ตีณิมานิ ภิกขเว **สงฺขตสฺส สงฺขตลกฺขณานิ**. กตมานิ ตีณิ.
อุปฺปาโท ปญฺญาตติ, วโย ปญฺญาตติ,
ฐิตสฺส อณฺฺณตฺตํ ปญฺญาตติ.
อิมานิ โข ภิกขเว ตีณิ **สงฺขตสฺส สงฺขตลกฺขณานิ**.
อํ.ติก. ๒๐/๔๗ สังขตลักขณสูตร

๒. สภาวะนิพพาน

อตฺถิ ภิกฺขเว อชาตํ อญฺตํ อกตํ อสงฺขตํ,
โน เจ ตํ ภิกฺขเว อภวิสฺส อชาตํ อญฺตํ อกตํ อสงฺขตํ,
นยิธ ชาตสฺส ญฺตสฺส กตสฺส สงฺขตสฺส นิสฺสรณํ ปญฺญาเยถ.
ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว อตฺถิ อชาตํ อญฺตํ อกตํ อสงฺขตํ,
ตสฺมา ชาตสฺส ญฺตสฺส กตสฺส สงฺขตสฺส นิสฺสรณํ ปญฺญายติ.
ขุ.อ. ๒๕/๗๓ ตติยนิพพานปฏิสังยุตตสูตร

๒. สภาวะนิพพาน

นิสฺสิตฺตสฺส จลิตํ, อนิสฺสิตฺตสฺส จลิตํ นตฺถิ,
จลิตฺเต อสฺติ ปสฺสทฺธิ, ปสฺสทฺธิยา สฺติ นฺติ น โหติ,
นฺติยา อสฺติ อากตฺติคฺติ น โหติ,
อากตฺติคฺติยา อสฺติ จุตฺตปฺปาโต น โหติ,
จุตฺตปฺปาเต อสฺติ เนวฺธิ น หุรํ น อุกฺขมฺมตฺเรน.
เอเสวนฺโต ทุกฺขสฺส.

บุ.อ. ๒๕/๗๓ จตุตถนิพพานปฎิสังขตตสูตร

๒. สภาวะนิพพาน

กตฺถ อําโป จ ปฐฺวี
กตฺถ ทิฆมฺภจ รสฺสณฺจ
กตฺถ นามณฺจ รูปณฺจ

วิญฺญาณํ อนิทฺตฺสนํ
เอตฺถ อําโป จ ปฐฺวี
เอตฺถ ทิฆมฺภจ รสฺสณฺจ
เอตฺถ นามณฺจ รูปณฺจ
วิญฺญาณสฺส นโรเรน

เตโฆ วาโย น คาคฺติ
อณฺุํ ฌณฺุํ สุภาสฺสํ
อเสสํ อฺปรุชฺฌติ.

อนนฺตํ สพฺพโตปมํ
เตโฆ วาโย น คาคฺติ.
อณฺุํ ฌณฺุํ สุภาสฺสํ
อเสสํ อฺปรุชฺฌติ
เอตฺถตํ อฺปรุชฺฌติ.

๒. สภาวะนิพพาน

ยตุถ อาโป จ ปฐวี

น ตตุถ สุกกา โชตนฺติ

น ตตุถ จนฺติมา ภาติ

ยทา จ อตุตนา เวติ

อด รุปา อรุปา จ

ขุ.อ. ๒๕/๑๐ พาหิยสูตร

เตโซ วาโย น คาคติ

อาทิจฺโจ นปฺปกาสติ

ตโม ตตุถ น วิชฺชติ

มุณี โมนน พฺราหฺมโณ

สุขทุกฺขา ปมุจฺจติ.

๒. สภาวะนิพพาน

ทุทฺทสํ อนตํ นาม น หิ สจฺจํ สุทฺตสฺสนํ
ปฏฺวิทฺธา ตณฺหา ชานโต ปสฺสโต นตฺถิ กิณฺจณฺํ.
ขุ.อ. ๒๕/๗๒ ทุติยนิพพานปฏิสังยุตตสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

๓. ประเภทของนิพพาน

เทวมา ภิกฺขเว นิพฺพานชาตุโย. กตเม เทว.

สอุปาทิเสสา จ นิพฺพานชาตุ ออุปาทิเสสา จ นิพฺพานชาตุ.

กตมา จ ภิกฺขเว **สอุปาทิเสสา** นิพฺพานชาตุ. อิทฺ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

อรหํ โหติ จีณาสโว วุสิตวา กตกรรมโย โโอहितภาโร ออุปฺปตฺตสทตฺโต

ปริกฺขิณภวสํโยชโน สมมตญญา วิมุตฺโต, ตสฺส ติฏฺฐนฺเตว ปญฺจินฺทุริยานิ,

เยสํ อวิฆาตตฺตามนาปามนาปํ ปจฺจนฺโกติ, สุขทุกฺขํ ปฏฺฐิสเวทยติ,

ตสฺส โย รากกฺขโย โทสกฺขโย โมหกฺขโย.

อัยฺ วุจฺจติ ภิกฺขเว สอุปาทิเสสา นิพฺพานชาตุ.

บุ.อิตฺติ. ๒๕/๔๔ นิพฺพานชาตุสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

กตมา จ ภิกขเว **อนุปาติเสสา** นิพพานธาตุ.

อิธ ภิกขเว ภิกขุ อรหํ โหติ จีณาสโว วุสิตวา กตกรณีโย โอิहितภาโร

อนุปฺปตฺตสทฺตฺโต ปริกฺขิณภวสํโยชโน สมมทญฺญา วิมุตฺโต,

ตสฺส อิเชว ภิกขเว สพฺพเวทียิตานิ อนภินนฺทิตานิ สีติ ภวิสฺสนฺติ.

อํ วุจฺจติ ภิกขเว **อนุปาติเสสา** นิพพานธาตุ.

ขุ.อิติ. ๒๕/๔๔ นิพพานธาตุสูตร

๓. ประเภทของนิพพาน

เทว อีมา จกฺขุมตา ปกาสิตา
เอกา หิ ธาตุ อธิ **ทิฏฐุชฺชมมิกา**
อนุปาทิสเสสา ปน **สมุปรายิกา**
เย เอตทญฺญาย ปทํ อสงฺขตํ
เต ชมฺมสาราธิคมกฺขเย รตา
ขุ.อิตฺติ. ๒๕/๔๔ นิพพานธาตุสูตร

นิพฺพานธาตุ อนิสฺสิตฺเตน ตาทินา
สอุปาทิสเสสา ภาวนตฺติสงฺขยา
ยมฺหิ นีรฺุชฺฌนฺตฺติ ภาวนิ สพฺพโส
วิมุตฺตจิตฺตฺตา ภาวนตฺติสงฺขยา
ปหํสุ เต สพฺพภาวนิ ตาทิโน.

สวัสดีครับ

